

STEFANIA OCHMANN-STANISZEWSKA (Wrocław)

Marszałkowie Trybunału Koronnego w latach 1579-1792

Wstęp

Trybunał Koronny, najwyższy sąd szlachecki, który funkcjonował od 1579 r. do końca istnienia Rzeczypospolitej¹ i odgrywał znaczącą rolę w życiu społeczno-politycznym – zwłaszcza wobec postępującego w XVIII stuleciu kryzysu parlamentaryzmu – nie doczekał się w historiografii polskiej wielu opracowań. Badania są utrudnione z powodu zniszczenia w czasie II wojny światowej zasadniczego zrębu źródeł wytwarzanych przez tę instytucję. Nie dysponujemy dotąd nawet – w przeciwieństwie do Trybunału Litewskiego², posiadającego już dość obszerną dokumentację – pełnym wykazem marszałków trybunałskich. Stąd celowym wydało się sporządzenie w miarę pełnego spisu osób sprawujących tę ważną funkcję w latach 1579-1792.

Obok spisu w układzie chronologicznym sporządzono również wykaz alfabetyczny marszałków. Pozwoliło to na sformułowanie kilku ogólnych uwag dotyczących prezentowanego składu osobowego, którego pełna charakterystyka stanowić może już przedmiot odrębnego opracowania.

Podstawę do sporządzenia wykazów stanowiły: współczesne spisy marszałków, prasa staropolska, pamiętniki, *Polski Słownik Biograficzny*. Wykorzystane zostały dane zawarte w następujących źródłach i opracowaniach:

---

¹ Trybunał Piotrkowski prowincji wielkopolskiej został zlikwidowany w 1793 r. w konsekwencji II rozbioru. Trybunał Lubelski prowincji małopolskiej działał do III rozbioru Polski. Zob. W. Maisel, *Trybunał Koronny w świetle laudów sejmikowych i konstytucji sejmowych*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, t. XXXIV, z. 2, 1982, s. 73-109.

² Zob. *Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo sprendimai 1583-1655*, wyd. Vytautas Raudeliūnas i Algirdas Baliulis, Wilno 1988; *Deputaci Trybunału Głównego Wielkiego Księstwa Litewskiego 1697-1794. Spis*, red. A. Rachuba, Warszawa 2004.

1. K. Niesiecki, *Herbarz polski...*, t. I-X, Lipsk 1839-1845; t. I obejmuje tylko wykaz marszałków z lat 1579-1742 (dalej cyt. Nies.).
2. „Specyfikacja marszałków wielkich trybunalskich od początku Trybunału Koronnego za króla Stefana Batorego w roku 1579 ustanowionego”, Lietuvos Mokslų Akademijos Biblioteka w Wilnie (d. Biblioteka Wróblewskich), rkps F 17-11, k. 24-25v. Wykaz obejmuje lata 1579-1762 (dalej cyt. Specyf.),
3. Wykaz marszałków z lat 1625-1661, Biblioteka PAN w Kórniku, rkps 201, k. 542-542v. (dalej cyt. Kórn.).
4. Kalendarz polityczny na rok 1776-1791,
5. Kalendarzyk polityczny na rok 1776-1791,
6. Kolęda warszawska na rok 1753-1786,
7. Poczet świętych pańskich 1776,
8. *Polski Słownik Biograficzny*, t. I i nast. (dalej cyt. PSB),
9. J. Kitowicz, *Pamiętniki czyli Historia polska*, oprac. P. Matuszewska, Warszawa 1971 (dalej cyt. Kitowicz, *Pamiętniki*),
10. E. Otwinowski, *Dzieje Polski pod panowaniem Augusta II*, Kraków 1849 (dalej cyt. Otwinowski, *Dzieje*),
11. K. Koźmian, *Pamiętniki*, t. I, Wrocław 1972 (dalej cyt. Koźmian, *Pamiętniki*).

Wiele danych zawartych w powyższych źródłach wymagało uzupełnienia, skorygowania występujących pomyłek czy błędnych danych. Wszelkie odmienności w tekstach i korekty zaznaczone zostały w odpowiednich przypisach.

Wykaz marszałków – układ chronologiczny

1579	Piotr Oleśnicki
1580	Jan Cybulski, wojski wyszogrodzki
1581	Stefan Zakrzewski
1582	Stanisław Dembiński, starosta chęciński
1583	Stanisław Chrzastowski
1584	Hieronim Bużeński ³
1585	vacat
1586	vacat – interregnum po śmierci Stefana Batorego
1587	vacat – interregnum po śmierci Stefana Batorego
1588	vacat z powodu zarazy
1589	Jan Drohojowski, kasztelan sanocki ⁴
1590	Jan Latoszyński

³ Nies.: 1585.

⁴ Specyf. błędnie: santocki

- 1591 Jan Rusinowski, chorąży inowrocławski⁵
 1592 Andrzej Rzeczycki, podkomorzy lubelski
 1593 vacat
 1594 Joachim Ocieski, starosta olsztyński
 1595 Mikołaj Zebrzydowski, starosta stężycki
 1596 Piotr Strzembosz
 1597 Sędziwój Ostroróg
 1598 vacat
 1599 Marcin Brodowski
 1600 Jan Ostroróg, podczaszy koronny
 1601 Franciszek Krasieński, kasztelan ciechanowski
 1602 vacat
 1603 vacat
 1604 Mikołaj Oleśnicki, kasztelan małogoski
 1605 Janusz Porycki
 1606 Joachim Ocieski, starosta olsztyński⁶
 1607 Marcin Sierakowski, kasztelan inowrocławski
 1608 Stanisław Stadnicki, kasztelan przemyski
 1609 Rafał Leszczyński
 1610 Stanisław Cikowski, podkomorzy krakowski
 1611 Adam Sędziwój Czarnkowski, wojewoda łęczycki
 1612 vacat
 1613 Stanisław Rudnicki, sędzia ziemski kaliski
 1614 Jan Skaszewski, podkomorzy chełmski
 1615 Andrzej Przyjemski, kasztelan gnieźnieński
 1616 Mikołaj Firlej, kasztelan biecki
 1617 Jerzy Wiśniowiecki, kasztelan kijowski
 1618 Maciej Leśniowski, podkomorzy bełski⁷
 1619 vacat
 1620 Hermolaus Ligeza, kasztelan zawichojski
 1621 vacat z powodu wojny z Turcją i pospolitego ruszenia pod Chocim
 1622 Tomasz Zamoyski, wojewoda kijowski
 1623 vacat „dla inkursyi tatarskiej”
 1624 vacat „dla inkursyi tatarskiej”
 1625 Stanisław Lubomirski, podczaszy koronny⁸
 1626 Mikołaj Mielżyński, kasztelan biechowski

⁵ Specyf. błędnie: Rudnicki.

⁶ Nies. i Specyf. błędnie: Jan O. (starosta olsztyński w l. 1563-1583). Starostą olsztyńskim w l. 1583-1613 był brat Jana Joachim, któremu Jan scedował starostwo 23 VI 1583 r. Zob. H. Kowalska, *Ocieski Joachim*, PSB, t. XXIII, s. 513-514.

⁷ Specyf. błędnie: podstoli.

⁸ Kórń.: Jan Zebrzydowski, marszałek koronny – błędnie. W l. 1620-1641 był miecznikiem kor.

- 1627 Jan Bełżecki, podkomorzy halicki⁹
 1628 Jan Bykowski, starosta sieradzki¹⁰
 1629 Jan Zebrzydowski, miecznik koronny¹¹
 1630 Jan Bykowski, starosta sieradzki¹²
 1631 Mikołaj Firlej, kasztelan wojnicki¹³
 1632 vacat – interregnum po śmierci Zygmunta III
 1633 Stanisław Przyjemski, starosta generalny wielkopolski¹⁴
 1634 Maksymilian Przerębski, kasztelan sieradzki¹⁵
 1635 Walenty Plichta, kasztelan rawski¹⁶
 1636 Sebastian Wołucki, kasztelan małopolski¹⁷
 1637 Adam Grodziecki, kasztelan międzyrzecki¹⁸
 1638 Walenty Plichta, kasztelan rawski
 1639 Samuel Przerębski, kasztelan łęczycki¹⁹
 1640 Marcján Chełmski, podkomorzy krakowski²⁰
 1641 Krzysztof Opaliński, wojewoda poznański
 wicemarszałek Jerzy Lubomirski, starosta sądecki
 1642 Piotr Szyszowski, kasztelan wojnicki
 1643 Stefan Gembicki, wojewoda łęczycki
 1644 Krzysztof Ossoliński, wojewoda sandomierski
 1645 Jan Szymon Szczawiński, wojewoda brzeski-kujawski
 wicemarszałek Jerzy Lubomirski, starosta sądecki
 1646 Zbigniew Oleśnicki, starosta opoczyński²¹
 1647 Dobiesław Ciekliński, kasztelan czechowski
 1648 vacat – interregnum po śmierci Władysława IV
 1649 Stanisław Warszycki, wojewoda mazowiecki
 1650 Maksymilian Jarzyna, pisarz ziemski krakowski
 1651 Franciszek Dembiński, podkomorzy krakowski²²

⁹ Kórń. Tu tytułowany błędnie kasztelanem chełmskim. Był podkomorzym halickim w l. 1621-1631, kasztelanem halickim w l. 1631-1642. Nies., Specyf. – brak. Według W. Hejnosza, *Bełżecki Jan*, PSB, t. I, s. 415 funkcję marszałka miał sprawować w 1630 r. Według Nies. t. II, s. 102 w 1632 r.

¹⁰ Kórń.; wg Nies. i Specyf. – vacat.

¹¹ Kórń. błędnie: marszałek. wg Nies. i Specyf. – vacat.

¹² Nies. Wg Specyf.: 1631, błędnie – sierpski.

¹³ Kórń. Tu późniejszy tytuł – wojewoda sandomierski (1633-1636). W l. 1618-1632 F. był kasztelanem wojnickim. Nies. i Specyf. – vacat.

¹⁴ Kórń. Wg. Nies. i Specyf. – vacat.

¹⁵ Kórń. błędnie: średzki. Nies. i Specyf. – vacat.

¹⁶ Kórń. Wg. Nies. i Specyf. – vacat.

¹⁷ Kórń. Wg Nies. i Specyf. – vacat.

¹⁸ Kórń. Grudziński.

¹⁹ Zmarł 27 III 1639 r. w czasie sesji Trybunału. Zob. J. Byliński, *Przerębski (Przerembski) Samuel*, PSB, t. XXIX, s. 1.

²⁰ Nies. i Specyf.: Marcin.

²¹ Nies. i Specyf. Wg Kórń.: Andrzej Ruszkowski, kasztelan inowrocławski.

²² Lub Jerzy Hieronim Radziszowski, Kórń. Wg W. Czaplinski – Jan Klemens Branicki. Zob. PSB, t. II, s. 403. Wg Nies. i Specyf. – vacat „dla rewolucji kozackiej”.

- 1652 Mikołaj Ossoliński, starosta piotrkowski
- 1653 Maksymilian Jarzyna, sędzia ziemski krakowski²³
wicemarszałek – Władysław Lubowiecki²⁴
- 1654 Jan Daleszyński, podsędek poznański²⁵
- 1655-1656 vacat
- 1657 Wojciech Grabkowski, starosta czechowski²⁶
- 1658 Wojciech Kazimierz Męciński, podkomorzy wieluński
- 1659 Władysław Lubowiecki, sędzia ziemski krakowski
- 1660 Krzysztof Żegocki, podkomorzy kaliski
- 1661 Jan Klemens Branicki, stolnik koronny
- 1662 Stanisław Warszycki, kasztelan krakowski
- 1663 Stanisław Bieniewski, wojewoda czernichowski
- 1664 Mikołaj Tolibowski, kasztelan słoński
- 1665 Wojciech Emeryk Mleczek, wojewoda podlaski
wicemarszałek Władysław Leszczyński, wojewoda łęczycki
- 1666 vacat – rokosz J. Lubomirskiego
- 1667 Jan Leszczyński, kanclerz koronny²⁷
wicemarszałek Jan Albert Lipski, wojewoda rawski
- 1668 Franciszek Myszkowski, kasztelan belski
wicemarszałek Michał Jerzy Czartoryski, wojewoda wołyński
- 1669 vacat – interregnum po abdykacji Jana Kazimierza
- 1670 Andrzej Radlicki, sędzia grodzki nakielski
wicemarszałek – Kazimierz Skarbek Leszczyński, wojski braclawski
- 1671 Aleksander Michał Lubomirski, starosta sądecki (syn Jerzego Sebastianiana)²⁸
wicemarszałek – Mikołaj Hieronim Sieniawski, chorąży koronny
- 1672 Mikołaj Przerebski, kasztelan sądecki²⁹
wicemarszałek – Zygmunt Działyński, wojewoda brzeski-kujawski
- 1673, 1674 vacat – interregnum po śmierci Michała Korybuta Wiśniowieckiego
- 1675 Jan Karol Daniłowicz, krajeży koronny³⁰
- 1676 Marcin Konstanty Olszowski, łowczy sieradzki
wicemarszałek – Jerzy Bogusław Fredro, łowczy koronny³¹

²³ Kórń. Wg Nies. i Specyf. – vacat.

²⁴ Z. Trawicka, *Lubowiecki Władysław*, PSB, t. XVIII, s. 76-77. Kórń., Nies. Specyf. – brak.

²⁵ Kórń. Tu błędnie: pisarz. Wg Nies. i Specyf. – vacat.

²⁶ Specyf. błędnie: Grabowski. Nies. Specyf. błędnie: czechowski.

²⁷ Nies.: podkanclerzy; Specyf.: podkomorzy koronny. J. Leszczyński był kanclerzem od 21 (22) XII 1666.

²⁸ Specyf. błędnie: sandomierski.

²⁹ Specyf. błędnie: sandomierski.

³⁰ Nies. i Specyf.; J.K. Daniłowicz krajeżym koronnym był od 20 III 1676 r. W wiosennej kadencji Trybunału mógł już występować z tym tytułem. Por. K. Piwarski, *Daniłowicz Jan Karol*, PSB, t. IV, s. 416.

³¹ Nies. i Specyf. – brak imion.

- 1677 Waław Leszczyński, wojewoda podlaski³²
wicemarszałek – Jerzy Tyszkiewicz, starosta abelski, wojski wileński³³
- 1678 Stanisław Tarło, kasztelan zawichojski³⁴
wicemarszałek – Piotr Śładkowski, kasztelan sochaczewski³⁵
- 1679 Jan Kazimierz Gołuchowski, starosta radomski
wicemarszałek – Gabriel Silnicki, kasztelan kamieniecki
- 1680 Piotr Opaliński, wojewoda łęczycki
wicemarszałek – Rafał Leszczyński, krajczy koronny
- 1681 Jan Chryzostom Pieniążek, wojewoda sieradzki
wicemarszałek – Jan Charzewski, podkomorzy czernichowski
- 1682 Waław Lasocki, podkomorzy zakroczymski
wicemarszałek – Andrzej Kuropatnicki, kasztelan biecki
- 1683 Stanisław Dunin Borkowski, kasztelan połaniecki
wicemarszałek – Stanisław Rozwadowski, podczaszy łukowski
- 1684 Aleksander Załuski, wojewoda rawski
wicemarszałek – Michał Rylski, kasztelan gostyński
- 1685 Józef Borek, kasztelan radomski³⁶
wicemarszałek – Józef Trzcński, pisarz ziemski sandomierski
- 1686 Zygmunt Dąbski, wojewoda brzeski-kujawski³⁷
- 1687 Hieronim Petrykowski, stolnik różański
wicemarszałek – Stanisław Działyński, starosta kiszewski³⁸
- 1688 Jan Chryzostom Pieniążek, wojewoda sieradzki
wicemarszałek – Walenty Kuczyński, podsędek drohicki
- 1689 Jan Kazimierz Gniewosz, chorąży sandomierski³⁹
wicemarszałek – Aleksander Drzewicki, podkomorzy lubelski
- 1690 Aleksander Józef Załuski, kasztelan rawski
wicemarszałek – Stanisław Niewieściński, miecznik pruski
- 1691 Jan Drohojowski⁴⁰
wicemarszałek – Władysław Jozafat Sapieha, krajczy litewski

---

³² Specyf. błędnie: Wojciech.

³³ Nies. i Specyf. błędnie: wojewoda czernichowski. Wojewodą był w l. 1660-1680 Stanisław Kazimierz Bieniewski.

³⁴ Nies. Specyf. błędnie: wojewoda lubelski. Został nim dopiero 31 I 1689 r. W l. 1667-1682 wojewodą lubelskim był Władysław Rey.

³⁵ Specyf.: Składkowski.

³⁶ Wg A. Michalek, *Borek Józef*, PSB, t. II, s. 318-319, wybrany został na marszałka też w 1678 r. W Nies. i Specyf. brak o tym wzmianki.

³⁷ Wg K. Piwarski, *Dąbski Zygmunt*, PSB, t. V, s. 39 marszałkował w 1687 r. Widać autor uwzględnił tu kadencję wiosenną Trybunału rozpoczętego jesienią 1686 r.

³⁸ Nies. i Specyf. błędnie: Aleksander.

³⁹ Nies. i Specyf. błędnie: podkomorzy.

⁴⁰ Nies. i Specyf.: kasztelan czernichowski. Wg „Urzednicy województw kijowskiego i czernichowskiego XV-XVIII wieku”, s. 159: „Informacja, jakoby kasztelanem był już w 1691 r. (Ur. III, s. 255) wydaje się mało prawdopodobna”. Jan Drohojowski został nim w 1708 r. W l. 1687-1699 kasztelanem czernichowskim był Jan Proski.

- 1692 Wojciech Urbański, kasztelan wieluński (zm. a. 18 XII 1692), po nim Stanisław Działyński, starosta kiszewski⁴¹
- 1693 Marcin Oborski, wojewoda podlaski
Adam Molski, stolnik kaliski⁴²
- 1694 Feliks Aleksander Lipski, kasztelan sieradzki
- 1695 Michał Potocki, starosta krasnostawski
- 1696 vacat – interregnum po śmierci Jana III Sobieskiego
- 1697 Jan Szydłowski, kasztelan wyszogrodzki
- 1698 Feliks Aleksander Lipski – wojewoda kaliski
- 1699 Józef Potocki, starosta halicki
- 1700 Stanisław Ledóchowski, podkomorzy krzemieniecki
- 1701 Jerzy Antoni Warszycki, starosta piotrkowski⁴³
- 1702 Antoni Stamirowski, starosta mostowski, podstoli halicki
- 1703 Jan Gniewosz, kasztelan zawichojski
- 1704 Jan Paweł Lubieniecki, chorąży nowogrodzki
- 1705 Jerzy Andrzej Czaplac, stolnik wołyński⁴⁴
- 1706 Michał Działyński, kasztelan brzeski-kujawski⁴⁵
- 1707 Jan Gruziński, starosta rawski⁴⁶
- 1708 vacat⁴⁷
- 1709 Andrzej Aleksander Radomicki, wojewoda kaliski
wicemarszałek – Michał Stefan Jordan, łowczy koronny
- 1710 Janusz Antoni Wiśniowiecki, wojewoda krakowski
- 1711 Jan Tarło, wojewodzie lubelski
- 1712 Tomasz Działyński, wojewoda chełmiński
- 1713 Piotr Ernest Kczewski, wojewoda malborski⁴⁸
- 1714 Kazimierz Dłużewski, podczaszy chełmiński⁴⁹
- 1715 Jakub Zygmunt Rybiński, wojewoda chełmiński
- 1716 Jerzy Zbigniew Ossoliński, kasztelan połaniecki

⁴¹ Nies. i Specyf.; wg K. Piwarski, *Działyński Tomasz*, PSB, t. VI, s. 98-99 marszałkiem w 1692 r. i ponownie w 1712 r. był Tomasz Działyński (krajczy koronny w l. 1691-1702, wojewoda chełmiński od 1702 r.). Był posiadaczem kilku starostw, ale bez kiszewskiego, które posiadał Stanisław Działyński.

⁴² Epitafium w katedrze w Kaliszu. Informację tę zawdzięczam prof. Jerzemu Pietrzakowi, któremu składam w tym miejscu podziękowanie. Zob. też Nies., t. VI, s. 455.

⁴³ Nies. i Specyf.: kasztelan łączycycki. Nominację na kasztelana otrzymał jednak dopiero 10 V 1702 r.

⁴⁴ Specyf. błędnie: Jan.

⁴⁵ O marszałkowaniu M. Działyńskiego w tym roku zob. K. Piwarski, *Działyński Michał*, PSB, t. VI, s. 92. Nies.: „Vacat dla różnych rewolucyi w Polsceze”; Specyf.: „Vacat dla rewolucyi szwedzkiej”.

⁴⁶ Otwinowski, *Dzieje...*, s. 123. J. Wimmer, *Gruziński Jan*, PSB, t. IX, s. 44. Nies.: „Vacat dla tychże rewolucyi”. Specyf.: „Vacat dla rewolucyi szwedzkiej”.

⁴⁷ Nies.: „Vacat dla tychże rewolucyi”. Specyf.: „Vacat dla rewolucyi szwedzkiej”.

⁴⁸ Nies. i Specyf. błędnie: lubelski. Wojewodą lubelskim w l. 1706-1719 był Adam Piotr Tarło.

⁴⁹ Nies. i Specyf. błędnie: chorąży. W l. 1689-1720 był podczaszym, dopiero 12 VI 1720 r. mianowany został chorążym chełmińskim.

- 1717 Paweł Kazimierz Jaroszewski, chorąży płocki
 1718 Stanisław Władysław Potocki, strażnik litewski
 1719 Jakub Zygmunt Rybiński, wojewoda chełmiński
 1720 Jan Tarło, wojewoda lubelski
 1721 Bartłomiej Bagniewski, chorąży michałowski
 wicemarszałek – Jerzy Felicjan Sapieha, starosta wilkowski
 1722 Michał Potocki, pisarz polny koronny
 wicemarszałek – Stanisław Potocki, strażnik litewski
 1723 Józef Potocki, wojewoda kijowski
 wicemarszałek – Józef Sołtyk, kasztelan bełski
 1724 Jakub Zygmunt Rybiński, wojewoda chełmiński⁵⁰
 wicemarszałek – Jan Kącki, miecznik koronny
 1725 Stanisław Władysław Potocki, strażnik litewski
 wicemarszałek – Franciszek Tarło, kasztelan lubelski
 1726 Franciszek Salezy Potocki, starosta bełski
 wicemarszałek – Michał Józef Rzewuski, starosta wiszeński⁵¹
 1727 Jan Antoni Radomicki, wojewoda inowrocławski⁵²
 Maciej Mycielski, chorąży nadworny koronny
 1728 Jerzy Olszański, chorąży owrucki⁵³
 1729 Jan Karski, łowczy owrucki⁵⁴
 1730 Stanisław Rusocki, skarbnik krakowski
 1731 Wojciech Męciński, starosta ostrzeszowski
 1732 Stanisław Florian Suffczyński, podczaszy łukowski
 1733 vacat – interregnum po śmierci Augusta II
 1734 Jan Ansgary Czapski, wojewoda chełmiński⁵⁵
 1735 Jacek Stoiński, sędzia ziemski lubelski
 1736 Kazimierz Rudziński, kasztelan czerski
 1737 Wacław Rzewuski, wojewoda podolski
 1738 Mikołaj Koszutski, miecznik kaliski
 1739 Stanisław Sługocki, stolnik chełmski
 1740 Michał Józef Madaliński, podsedek wieluński
 1741 Józef Lubomirski, wojewodzie sandomierski

⁵⁰ Nies. podaje, że Rybiński „umarł w Lublinie na końcu tej funkcyi”. Wg „Urzednicy Prus Krolewskich XV-XVIII wieku” (nr 293, s. 78) Rybiński zmarł 16 XII 1725 r.

⁵¹ Nies. i Specyf. Natomiast H. Palkis, *Rzewuski Michal Jozef* (PSB, t. XXIV, s. 134-136) pisze, że w 1726 r. Rzewuski, będąc deputatem z ziemi lwowskiej, bezskutecznie zabiegał o marszałkostwo. W roku następnym wybrany w Piotrkowie w początkach 1727 r. pełnił funkcję wicemarszałka.

⁵² Nies. i Specyf.: Radomicki „umarł w Lublinie, po nim Maciej Mycielski, chorąży nadworny koronny”. Radomicki zmarł 27 IV 1728 r. (czyli w czasie kadencji lubelskiej). Mycielski objął po nim funkcję 1 V 1728 r. Zob. J. Dygdała, *Jan Antoni Radomicki*, PSB, t. XXIX, s. 725. W. Szczygielski, *Mycielski Maciej*, PSB, t. XXII, s. 341-342.

⁵³ Nies. i Specyf. błędnie: Jan.

⁵⁴ Nies. i Specyf. błędnie: różański. J. Karski był łowczym owruckim w l. 1726-1733. Zob. „Urzednicy wojewodztwa kijowskiego i czernihowskiego XV-XVIII wieku”, nr 587, s. 88.

⁵⁵ Nies. błędnie: chełmski.

- 1742 Kazimierz Turski, podczaszy sieradzki
 1743 Antoni Morski, miecznik przemyski
 1744 Antoni Michał Potocki, wojewoda bełski
 1745 Ignacy Sapieha, podskarbi nadworny litewski
 1746 Józef Skrzetuski, podczaszy przemyski
 1747 Michał Łoś, kasztelan kamieniecki
 1748 Kazimierz Rudziński, kasztelan czerski
 1749 Trybunał zerwany⁵⁶
 1750 Janusz Aleksander Sanguszko, marszałek nadworny litewski
 1751 Adam Leon Małachowski, starosta oświęcimski
 1752 Józef Dunin Karwicki, regent kancelarii koronnej
 1753 Piotr Sapieha, wojewoda smoleński
 1754 Eustachy Potocki, cześnik koronny
 1755 Wojciech Leon Opaliński, starosta bolesławski
 1756 Adam Leon Małachowski, krajezy koronny
 1757 Michał Skórzewski, starosta pyzdrowski, potem podkomorzy poznański⁵⁷
 1758 Adam Pisarzowski (Piszarzewski), komornik graniczny lubelski
 1759 Ignacy Zboiński, kasztelan płocki
 1760 Antoni Jabłonowski, wojewoda poznański
 1761 Andrzej Zamoyski, wojewoda inowrocławski
 1762 Wojciech Siemieński, referendarz koronny
 1763, 1764 vacat – interregnum po śmierci Augusta III⁵⁸
 1765 Józef Klemens Mielżyński, kasztelan poznański – prowincja wielkopolska
 Ignacy Cetner, wojewoda bełski – prowincja małopolska
 1766 Antoni Jabłonowski, wojewoda poznański – prowincja wielkopolska
 Roch Michał Jabłonowski, kasztelan wiślicki – prowincja małopolska

⁵⁶ Dnia 6 X 1749 r. doszło do jedynego w dziejach zerwania Trybunału Koronnego z powodu rozgrywki między Czartoryskimi i Potockimi. Ci ostatni siłą chcieli wymusić oddanie łaski marszałkowskiej Eustachemu Potockiemu, staroście tłumackiemu. Wobec oporu Familii, Potoccy doprowadzili do zerwania Trybunału. Zob. M. Matuszewicz, *Diariusz życia mego*, t. I: 1714-1757, oprac. B. Królikowski, Warszawa 1986, s. 293-294.

⁵⁷ Specyf.: podkomorzy poznański. Podkomorzym poznańskim został mianowany 19 IV 1758 r. (zob. „Urzednicy wielkopolscy...”, nr 881, s. 131), co nastąpiło już w czasie wiosennej lubelskiej kadencji.

⁵⁸ Na sejmie konwokacyjnym 1764 r. zdecydowano, iż zamiast dwóch kadencji Trybunału odbywać się będą dwa Trybunały – wielkopolski i małopolski – z których każdy miał sędzić w dwóch kadencjach. Trybunał wielkopolski sędzić miał pół roku w Piotrkowie, drugie pół roku w Poznaniu a w następnym roku w Bydgoszczy. Trybunał małopolski sędzić miał pół roku w Lublinie, pół roku we Lwowie. W tej formie Trybunały funkcjonowały tylko 4 lata. Sejm 1767/1768 zdecydował o ponownym połączeniu obu Trybunałów. Odtąd Trybunał sędzić miał w dwóch kadencjach: pół roku w Piotrkowie i Lwowie w ciągu jednego roku, a pół roku w Kaliszu i Lublinie w ciągu drugiego roku. Sejm 1775 r. przywrócił dwie półroczne kadencje w Piotrkowie i Lublinie. Trybunał piotrkowski zlikwidowany został w 1793 r. w wyniku II rozbioru Polski. Trybunał lubelski działał do III rozbioru. Zob. W. Maisel, op. cit., s. 73-109.

- 1767 Jan Małachowski, starosta ostrołęcki – prowincja wielkopolska
 Jan Kicki, starosta okniński – prowincja małopolska
- 1768 Konstanty Bniński, starosta murzynowski – prowincja wielkopolska
 Marcin Lipski, podsedek buski – prowincja małopolska
- 1769 Feliks Mikorski, pisarz ziemski gostyński
- 1770-1773 vacat
- 1774 Stanisław Małachowski, starosta sądecki
- 1775 Stefan Dębowski, kasztelan czechowski
- 1776 Ignacy Myszką Chołoniewski, starosta szczurowiecki, kołomyjski
- 1777 Kazimierz Krasieński, oboźny wielki koronny
- 1778 Piotr Nałęcz Małachowski, starosta oświęcimski
- 1779 Ludwik Karśnicki, podkomorzy wieluński
- 1780 Franciszek Kajetan Olizar Wołczkiewicz, stolnik koronny
- 1781 Franciszek Ksawery Kęszycki, kasztelan gnieźnieński
- 1782 Leonard Marcin Świeykowski, sędzia braclawski
- 1783 Maksymilian Sierakowski, kasztelan plocki
- 1784 Ludwik Wilga, wojewoda czernichowski
- 1785 Adam Lasocki, kasztelan sochaczewski
- 1786 Jan Nepomucen Małachowski, starosta opoczyński
- 1787 Michał Melchior Krzyżanowski, kasztelan santocki
- 1788 Onufry Kicki, starosta rycki
- 1789 Wacław Zakrzewski, kasztelan nakielski
- 1790 Filip Nereusz Olizar Wołczkiewicz, podczaszy litewski
- 1791 vacat
- 1792 Jan Nepomucen Grodzicki, krajczy koronny⁵⁹

Wykaz marszałków – układ alfabetyczny

Spis zawiera kolejno: nazwisko, imię, tytuł w czasie sprawowania funkcji marszałka lub wicemarszałka, datę marszałkowania; w nawiasie – datę pełnienia funkcji marszałka Izby Poselskiej.

Bagniewski Bartłomiej, chorąży michałowski, 1721

Bełżecki Jan, podkomorzy halicki, 1627

Bieniewski Stanisław, wojewoda czernichowski, 1663

Bniński Konstanty, starosta murzynowski, 1768

---

⁵⁹ Grodzicki był marszałkiem Trybunału małopolskiego. Sejm czteroletni zdecydował o podziale Trybunału na wielkopolski i małopolski (VI, t. IX, s. 381 poz. 394). Każdy z nich miał działać przez 11 miesięcy w roku. Jak wspominał Koźmian (Pamiętniki, s. 244): „Trybunał Koronny już w formie przez też konstytucję przepisanej do Lublina w kwietniu zjechał.. Obrany został marszałkiem jego ze świeckiego stanu Grodzicki, krajczy koronny, deputat krakowski, a stanu duchownego, prezydentem – ksiądz Trzebiński, kanonik krakowski”.

- Borek Józef, kasztelan radomski, 1685
Borkowski Dunin Stanisław, kasztelan połaniecki, 1683
Branicki Jan Klemens, stolnik koronny, 1661
Brodowski Marcin, 1599
Bużeński Hieronim, 1584
Bykowski Jan, starosta sieradzki, 1628, 1630

Cetner Ignacy, wojewoda bełski, 1765
Charzewski Jan, podkomorzy czernichowski, wicemarszałek, 1681
Chełmski Marcja, podkomorzy krakowski, 1640
Chołoniewski Myszka Ignacy, starosta szczurowiecki, kołomyjski, 1776
Chrzastowski Stanisław, 1583
Ciekliński Dobiesław, kasztelan czechowski, 1647
Cikowski Stanisław, podkomorzy krakowski, 1610
Cybulski Jan, wojski wyszogrodzki, 1580
Czaplic Jerzy Andrzej, stolnik wołyński, 1705
Czapski Jan Ansgary, wojewoda chełmiński, 1734
Czarnkowski Adam Sędziwój, wojewoda łęczycki, 1611
Czartoryski Michał Jerzy, wojewoda wołyński, wicemarszałek, 1668

Daleszyński Jan, podsędek poznański, 1654
Daniłowicz Jan Karol, krajczy koronny, 1675
Dąbski Zygmunt, wojewoda brzeski-kujawski, 1686
Demiński Franciszek, podkomorzy krakowski, 1651
Demiński Stanisław, starosta checiński, 1582
Dębowski Stefan, kasztelan czechowski, 1775
Dłużewski Kazimierz, podczaszy chełmski, 1714
Drohojowski Jan, kasztelan sanocki, 1589
Drohojowski Jan, 1691
Drzewicki Aleksander, podkomorzy lubelski, wicemarszałek 1689
Działyński Michał, kasztelan brzeski-kujawski, 1706
Działyński Stanisław, starosta kiszewski, wicemarszałek 1687, marszałek 1692
Działyński Tomasz, wojewoda chełmiński, 1712 (marszałek sejmu 16 I–6 V 1690)
Działyński Zygmunt, wojewoda brzeski-kujawski, 1672

Firlej Mikołaj, kasztelan biecki, 1616, kasztelan wojnicki, 1631
Fredro Jerzy Bogusław, łowczy koronny, wicemarszałek, 1676

Gembicki Stefan, wojewoda łęczycki, 1643
Gniewosz Jan Kazimierz, chorąży sandomierski, 1689

- Gniewosz Jan, kasztelan zawichojski, 1703
 Gołuchowski Jan Kazimierz, starosta radomski, 1679
 Grabkowski Wojciech, starosta czchowski, 1657
 Grodzicki Jan Nepomucen, krajczy koronny, 1792
 Grodziecki Adam, kasztelan międzyrzecki, 1637
 Grudziński Jan, starosta rawski, 1707
- Jabłonowski Antoni, wojewoda poznański, 1760, 1766 – prowincja wielkopolska
 Jabłonowski Roch Michał, kasztelan wiślicki, 1766 – prowincja małopolska
 Jaroszewski Paweł Kazimierz, chorąży plocki, 1717
 Jarzyna Maksymilian, pisarz ziemski krakowski, 1650, sędzia krakowski, 1653
 Jordan Michał Stefan, łowczy koronny, wicemarszałek, 1709
- Karski Jan, łowczy owrucki, 1729
 Karśnicki Ludwik, podkomorzy wieluński, 1779
 Karwicki Dunin Józef Kajetan, regent kancelarii koronnej, 1752
 Kącki Jan, miecznik koronny, wicemarszałek, 1724
 Kczewski Piotr Ernest, wojewoda malborski, 1713
 Kęszycki Franciszek Ksawery, kasztelan gnieźnieński, 1781
 Kicki Jan, starosta koniński, 1767 – prowincja małopolska
 Kicki Onufry, starosta rycki, 1788
 Koszutski Mikołaj, miecznik kaliski, 1738
 Krasiński Franciszek, kasztelan ciechanowski, 1601
 Krasiński Kazimierz, oboźny koronny, 1777 (marszałek sejmku 30 IX–9 XI 1782)
 Krzyżanowski Michał Melchior, kasztelan santocki, 1787
 Kuczyński Walenty, podsędek drohicki, wicemarszałek, 1688
 Kuropatnicki Andrzej, kasztelan biecki, 1682
- Lasocki Adam, kasztelan sochaczewski, 1785
 Lasocki Wacław, podkomorzy zakroczymski, 1682
 Latoszyński Jan, 1590
 Ledóchowski Stanisław, podkomorzy krzemieniecki, 1700 (marszałek sejmku I II 1717 „Niemego”)
 Leszczyński Jan, kanclerz wielki koronny, 1667
 Leszczyński Kazimierz Skarbek, wojski braćławski, 1670
 Leszczyński Rafał, 1609
 Leszczyński Rafał, krajczy koronny, 1680 (marszałek sejmku 27 I–10 III 1683)
 Leszczyński Wacław, wojewoda podlaski, 1677
 Leszczyński Władysław, wojewoda łęczycki, 1665

- Leśniowski Maciej, podkomorzy bełski, 1618
Ligęza Hermolaus, kasztelan zawichojski, 1620
Lipski Feliks Aleksander, kasztelan sieradzki 1694; wojewoda kaliski, 1698
Lipski Jan Albert, wojewoda rawski, wicemarszałek, 1667
Lipski Marcin, podsędek buski, 1768 – prowincja małopolska
Lubieniecki Jan Paweł, chorąży nowogrodzki, 1704
Lubomirski Aleksander Michał, starosta sądecki (syn Jerzego Sebastiana L.), 1671
Lubomirski Jerzy Sebastian, starosta sądecki, wicemarszałek 1641, 1645 (marszałek sejmów 1 II–29 III 1643)
Lubomirski Józef, wojewodzie sandomierski (syn Jerzego Aleksandra L.), 1741
Lubomirski Stanisław, podczaszy koronny, 1625
Lubowiecki Władysław, wicemarszałek 1653, sędzia ziemski krakowski, 1659 (marszałek sejmów 10 VII–30 VIII 1658)
- Łoś Michał, kasztelan kamieniecki, 1747
- Madaliński Michał, podsędek wieluński, 1740
Małachowski Adam Leon, starosta oświęcimski 1751, krajczy koronny 1756 (marszałek sejmów: 2 X–11 X 1758; 6-13 X 1760; 27 IV–2 V 1761; 4-7 X 1762)
Małachowski Jan, starosta ostrołęcki, 1767 – prowincja wielkopolska
Małachowski Jan Nepomucen, starosta opoczyński, 1786
Małachowski Piotr Józef, starosta oświęcimski, 1778
Małachowski Stanisław, starosta sądecki, 1774 (marszałek sejmów czteroletniego 6 X 1788–29 V 1792)
Męciński Wojciech, starosta ostrzeszowski, 1731
Męciński Wojciech Kazimierz, podkomorzy wieluński, 1658
Mielżyński Józef, kasztelan poznański, 1765 – prowincja wielkopolska
Mielżyński Mikołaj, kasztelan biechowski, 1626
Mikorski Feliks, pisarz ziemski gostyński, 1769
Mleczo Wojciech Emeryk, wojewoda podlaski, 1665
Molski Adam, stolnik kaliski, 1693
Morski Antoni, miecznik przemyski, 1743
Mycielski Maciej, chorąży nadworny koronny, 1727
Myszkowski Franciszek, kasztelan bełski, 1668
- Niewieściński Stanisław, miecznik pruski, wicemarszałek, 1690
- Oborski Marcin, wojewoda podlaski, 1693 (marszałek sejmów 9 XI–27 XII 1666/II; 26 I–14 III 1672)
Ocieski Joachim, starosta olsztyński, 1594, 1606

- Oleśnicki Mikołaj, kasztelan małogoski, 1604
Oleśnicki Piotr, 1579
Oleśnicki Zbigniew, starosta opoczyński, 1646
Olizar Wołczkiewicz Filip Nereusz, podczaszy litewski, 1790
Olizar Wołczkiewicz Franciszek Kajetan, stolnik koronny, 1780
Olszański Jerzy, chorąży owrucki, 1728
Olszowski Marcin Konstanty, łowczy sieradzki, 1676
Opaliński Krzysztof, wojewoda poznański, 1641
Opaliński Piotr, wojewoda łęczycki, 1680
Opaliński Wojciech Leon, starosta bolesławski, 1755
Ossoliński Jerzy Zbigniew, kasztelan połaniecki, 1716
Ossoliński Krzysztof, wojewoda sandomierski, 1644
Ossoliński Mikołaj, starosta piotrkowski, 1652
Ostroróg Jan, podczaszy koronny, 1600
Ostroróg Sędziwój, 1597
- Petrykowski Hieronim, stolnik różański, 1687
Pieniążek Jan Chryzostom, wojewoda sieradzki, 1681, 1688 (marszałek sejmu 17 III–4 V 1666)
Pisarzowski (Pisarzewski) Adam, komornik graniczny lubelski, 1758
Plichta Walenty, kasztelan rawski, 1635, 1638
Porycki Janusz, 1605
Potocki Antoni Michał, wojewoda bełski, 1744
Potocki Eustachy, cześnik koronny, 1754
Potocki Franciszek Salezy, starosta bełski, 1726
Potocki Józef, starosta halicki, 1699; wojewoda kijowski, 1723
Potocki Michał, starosta krasnostawski, 1695; pisarz polny koronny 1722
Potocki Stanisław Władysław, strażnik litewski, 1718, 1725; 1722 – wicemarszałek
Przerębski Maksymilian, kasztelan sieradzki, 1634 (marszałek sejmu 28 II–2 IV 1613)
Przerębski Mikołaj, kasztelan sądecki, 1672
Przerębski Samuel, kasztelan łęczycki, 1639
Przyjemski Andrzej, kasztelan gnieźnieński, 1615
Przyjemski Stanisław, starosta generalny wielkopolski, 1633
- Radlicki Andrzej, sędzia grodzki nakielski, 1670
Radomicki Andrzej Aleksander, wojewoda kaliski, 1709
Radomicki Jan Antoni, wojewoda inowrocławski, 1727
Rozwadowski Stanisław, podczaszy łukowski, 1683 – wicemarszałek
Rudnicki Stanisław, sędzia ziemski kaliski, 1613
Rudziński Kazimierz, kasztelan czerski, 1736, 1748

Rusinowski Jan, chorąży inowrocławski, 1591
Rusocki Stanisław, skarbnik krakowski, 1730
Rybiński Jakub Zygmunt, wojewoda chełmiński, 1715, 1719, 1724
Rylski Michał, kasztelan gostyński, 1684 – wicemarszałek
Rzeczycki Andrzej, podkomorzy lubelski, 1592
Rzewuski Michał Józef, starosta wiszeński, 1726 – wicemarszałek
Rzewuski Wacław, wojewoda podolski, 1737 (marszałek sejmu 25 VI–9 VII 1736)

Sanguszko Janusz Aleksander, marszałek nadworny litewski, 1750
Sapieha Ignacy, podskarbi nadworny litewski, 1745
Sapieha Jerzy Felicjan, starosta wilkowski, 1721 – wicemarszałek
Sapieha Piotr, wojewoda smoleński, 1753
Sapieha Władysław Jozafat, krajczy litewski, 1691 – wicemarszałek
Siemieński Wojciech, referendarz koronny, 1762 (marszałek sejmów 30 IX–9 XI 1748; 4 VIII–18 VIII 1750)
Sieniawski Mikołaj Hieronim, chorąży koronny, 1671 – wicemarszałek
Sierakowski Maksymilian, kasztelan płocki, 1783
Sierakowski Marcin, kasztelan inowłodzki, 1607
Silnicki Gabriel, kasztelan kamieniecki, 1679 – wicemarszałek
Skaszewski Jan, podkomorzy chełmski, 1614
Skórzewski Michał, starosta pyzdrowski, 1757
Skrzetuski Józef, podczaszy przemyski, 1746
Sługocki Stanisław, stolnik chełmski, 1739
Sołtyk Józef, kasztelan bełski, 1723 – wicemarszałek
Stadnicki Stanisław, kasztelan przemyski, 1608
Stamirowski Antoni, starosta mostowski, podstoli halicki, 1702
Stoiński Jacek, sędzia ziemski lubelski, 1735
Strzembosz Piotr, 1596
Suffczyński Stanisław Florian, podczaszy łukowski, 1732
Szczański Jan Szymon, wojewoda brzeski-kujawski, 1645
Szydłowski Jan, kasztelan wyszogrodzki, 1697
Szyszkowski Piotr, kasztelan wojnicki, 1642

Śladkowski Piotr, kasztelan sochaczewski, 1678 – wicemarszałek
Świekowski Leonard Marcin, sędzia braclawski, 1782

Tarło Franciszek, kasztelan lubelski, 1725
Tarło Jan, wojewodziec lubelski, 1711; wojewoda lubelski, 1720
Tarło Stanisław, kasztelan zawichojski, 1678
Tolibowski Mikołaj, kasztelan słoński, 1664
Turski Kazimierz, podczaszy sieradzki, 1742

Tyszkiewicz Jerzy, starosta abelski, wojski wileński, 1677 – wicemarszałek
Trzeński Józef, pisarz ziemski sandomierski, 1685 – wicemarszałek

Urbański Wojciech, kasztelan wieluński, 1692

Warszycki Jerzy Antoni, starosta piotrkowski, 1701

Warszycki Stanisław, wojewoda mazowiecki, 1649; kasztelan krakowski, 1662

Wilga Ludwik, wojewoda czernichowski, 1784

Wiśniowiecki Janusz Antoni, wojewoda krakowski, 1710

Wiśniowiecki Jerzy, kasztelan kijowski, 1617

Wołucki Sebastian, kasztelan małopolski, 1636

Zakrzewski Stefan, 1581

Zakrzewski Wacław, kasztelan nakielski, 1789

Załuski Aleksander, wojewoda rawski, 1684

Załuski Aleksander Józef, kasztelan rawski, 1690

Zamoyski Andrzej, wojewoda inowrocławski, 1761

Zamoyski Tomasz, wojewoda kijowski, 1622

Zboński Ignacy, kasztelan plocki, 1759

Zebrzydowski Jan, miecznik koronny, 1629

Zebrzydowski Mikołaj, starosta sęczycki, 1595

Żegocki Krzysztof, podkomorzy kaliski, 1660

Uwagi końcowe

I. Liczba Trybunałów. Odbytych: 186 (z uwzględnieniem po 2 równocześnie funkcjonujących w latach 1765-1768).

Wakujących: 32, w tym 1 zerwany.

II. Liczba wybranych osób. W kolejnych latach wybrano 220, w tym 189 marszałków (podczas 3 Trybunałów wybrano dodatkowo 3 marszałków po śmierci poprzednich zmarłych w czasie sprawowania funkcji), 31 wicemarszałków. W rzeczywistości funkcje te sprawowało 199 osób, bowiem 21 Trybunałów wybrało ponownie osoby już poprzednio marszałkujące (2 osoby trzykrotnie, 17 osób po raz drugi). Zob. pkt IV.

III. Tytuły i godności marszałków Trybunału. Spośród 220 kolejno wybieranych marszałków i wicemarszałków stanowili:

Kasztelanowie – 51 osób (23,18%)

Wojewodowie – 40 osób (18,18%)

Urzędy nadworne centralne – 25 osób; ministrowie – 2 osoby (łącznie 12,27%)

Starostowie – 37 osób (16,81%)
 Podkomorzowie – 14 osób (6,36%)
 Sędziowie – 6 osób (2,72%)
 Chorażowie – 6 osób (2,72%)
 Podczaszowie – 5 osób (2,27%)
 Podsędzkowie – 4 osoby (1,81%)
 Stolnikowie – 4 osoby (1,81%)
 Pisarze – 3 osoby (1,36%)
 Miecznicy – 3 osoby (1,36%)
 Łowczy – 2 osoby (0,90%)
 Wojscy – 2 osoby (0,90%)
 Komornik graniczny – 1 osoba (0,45%)
 Skarbnik – 1 osoba (0,45%)
 Bez tytułu – 14 osób (6,36%).

Jak widać, większość osób była utytułowana. Ponad połowę wybieranych marszałków stanowili senatorowie wraz z urzędnikami centralnymi. Blisko 25% stanowili starostowie wraz z podkomorzymi. Nikły odsetek stanowiły osoby posiadające godności tytularne. Zaledwie 6% to osoby nieposiadające w momencie wyboru żadnego tytułu.

IV. Wielokrotność funkcji marszałkowskich. Na 199 wybranych osób 19 z nich pełniło funkcję marszałka lub wicemarszałka więcej niż raz: 2 osoby – trzykrotnie, 17 osób – dwukrotnie. I tak, 3 razy wybierani byli: Stanisław Potocki (1718, 1722, 1725) i Jakub Zygmunt Rybiński (1715, 1719, 1724). Po 2 razy wybierani byli: Jan Bykowski (1628, 1630), Stanisław Działyński (1687, 1692), Mikołaj Firlej (1616, 1631), Antoni Jabłonowski (1760, 1766), Maksymilian Jarzyna (1650, 1653), Feliks Aleksander Lipski (1694, 1698), Jerzy Lubomirski (1641, 1645), Władysław Lubowiecki (1653, 1659), Adam Leon Małachowski (1751, 1756), Joachim Ocieski (1594, 1606), Jan Pieniążek (1681, 1688), Walenty Plichta (1635, 1638), Józef Potocki (1699, 1723), Michał Potocki (1695, 1722), Kazimierz Rudziński (1736, 1748), Jan Tarło (1711, 1720), Stanisław Warszycki (1649, 1662).

V. Rody magnackie, z których najczęściej wybierano marszałków i wicemarszałków. Najczęściej marszałkowali Trybunałowi: Potoccy – 6 przedstawicieli tego rodu marszałkowało 9 Trybunałom (1699, 1695, 1718, 1722, 1723, 1725, 1726, 1744, 1754); Leszczyńscy – 6 przedstawicieli tego rodu marszałkowało 6 Trybunałom (1609, 1665, 1667, 1670, 1677, 1680); Małachowscy – 5 przedstawicieli tego rodu marszałkowało 6 Trybunałom (1751, 1756, 1767, 1774, 1778, 1786).

Lubomirscy – 4 przedstawiciele tego rodu marszałkowały 5 Trybunałom (1625, 1641, 1645, 1671, 1741);

Działyńscy – 4 przedstawiciele tego rodu marszałkowały 5 Trybunałom (1672, 1687, 1692, 1706, 1712);

Sapiehowie – 4 przedstawiciele tego rodu marszałkowały 4 Trybunałom (1691, 1721, 1745, 1753);

Lipscy (1667, 1694, 1698, 1768) i Tarłowie (1678, 1711, 1720, 1725) – po 3 osoby marszałkowały 4 Trybunałom;

Oleśnicy, Opalińscy, Ossolińscy, Przerębscy – po 3 osoby marszałkowały 3 Trybunałom;

Jabłonowscy, Warszycy – po 2 osoby marszałkowały 3 Trybunałom;

2 Trybunałom marszałkowali spośród znanych rodów – Drohojowscy, Krasińscy, Gniewoszowie, Ostrorogowie, Mielżyńscy, Przyjemscy, Rzewuscy, Wiśniowieccy, Zamoyscy, Załuscy, Zebrzydowscy.

Jedynymi przedstawicielami swej rodziny byli m.in.: Stanisław Bieniewski, Michał Jerzy Czartoryski, Jan Czapski, Jan Karol Daniłowicz, Mikołaj Firlej, Stefan Gembicki, Franciszek Myszkowski, Jakub Rybiński, Aleksander Sanguszko, Mikołaj Sieniawski, Jerzy Tyszkiewicz.

VI. Marszałkowie Trybunału – marszałkami Sejmu. Spośród 199 marszałków lub wicemarszałków Trybunału 13 było wybieranych na marszałków Izby Poselskiej. Przewodził pod tym względem Adam Leon Małachowski, dwukrotny marszałek trybunałski i czterokrotny marszałek sejmowy (1758, 1760, 1761, 1762). Dwukrotnie funkcję marszałka sejmu sprawowali Marcin Oborski (1666/II, 1672) i Wojciech Siemieński (1748, 1750). Marszałkami sejmu byli też dwukrotni marszałkowie i wicemarszałkowie Trybunału, Jerzy Lubomirski (1643) i Władysław Lubowiecki (1658). Po jednym razie funkcję marszałka Trybunału i marszałka sejmu sprawowali: Tomasz Działyński (1690), Kazimierz Krasiński (1782), Stanisław Ledóchowski (1717), Rafał Leszczyński (1683), Stanisław Małachowski (1788-1792), Jan Pieniążek (1666/I), Maksymilian Przerębski (1613), Wacław Rzewuski (1736). W sumie 13 marszałków Trybunału marszałkowały na 18 sejmach⁶⁰.

VII. Wyróżniający się marszałkowie. Szczególnie pozytywnie oceniano takie osoby jak Jan Karol Daniłowicz, który marszałkując na Trybunale lubelskim (1675), „zyskał sobie opinię sprawiedliwego, nie lękając się

⁶⁰ Nie jest pewne, czy dwukrotny marszałek Trybunału Kazimierz Rudziński był również marszałkiem sejmu 6 X–17 XI 1638. Wymieniono go w *Chronologii sejmów polskich* (wyd. W. Konopczyński, s. 164) z tytułem starosty kruszwickiego. Być może podano tu późniejszy tytuł bądź pomyłono imiona, bowiem w latach 1732-1742 starostą kruszwickim był Franciszek. Kazimierz otrzymał nominację w 1742 r. po śmierci Franciszka. Zob. *Urzednicy kujawscy i dobrzyńscy XVI-XVIII wieku*, nr 1168, s. 143. Według W. Rudziński, *Rudziński (Rudziński) Franciszek*, marszałkiem sejmu w 1738 r. był Franciszek, PSB, t. XXXIII, s. 17.

bronieć słusznej sprawy sądowej przeciw królowi”⁶¹. Także Jan Dunin Karwicky jako marszałek (1752) „Zyskał sławę polskiego Katona, człowieka surowego i uczciwego, gdy skazał na śmierć awanturnika Sulerzyckiego, deputata z województwa ruskiego, który dobył szabli w Trybunale, gdy zakwestionowano legalność jego funkcji, i gwałtem zmusił do dyktowania sobie przysięgi. Karwicky wyrok wykonał, a egzekucja Sulerzyckiego w Piotrkowie odbiła się szerokim echem w kraju”⁶². W pracach Trybunału jako deputat brał wielokrotnie udział Michał Jordan, wicemarszałek 1709 r.⁶³ Rzetelnie pełnił swą funkcję Maciej Mycielski, jednogłośnie wybrany na marszałka 1 V 1728 r. po śmierci J.A. Radomickiego, który zmarł w czasie kadencji lubelskiej 27 IV 1728 r. Mycielski, do końca kadencji Trybunału „przez przeszło pół roku prowadził rozprawy niemal codziennie od 7 z rana do 12 i 1 w nocy”⁶⁴. Uznanie zyskali też jako marszałkowie Franciszek Ksawery Kęszycki (1781), Leonard Marcin Świeykowski (1782), Jan Nempomucen (1786), Piotr Józef (1778), Stanisław (1774) Małachowscy. Jak wspominał K. Koźmian: Trybunały pod ich kierownictwem „były przykładne, poważne i sprawiedliwe, bo ich naczelnicy byli mężowie słuszności, z silnym charakterem, z zamiłowaniem sprawiedliwości i umieli piastować namiestniczą władzę króla i powagę utrzymać”⁶⁵. Również Stanisław Ledóchowski (1700) „zapisał się dobrze w pamięci szlachty zarówno jako sędzia sprawiedliwy i nieprzekupny, jak i twórca dekretu ograniczającego wysokość opłat pobieranych przez urzędników sądowych po grodach”⁶⁶.

W przeciwieństwie do wyżej wymienionych nie mógł wiele zdziałać Jan Gruziński, wybrany na marszałka Trybunału w 1707 r. Jak zanotował E. Otwinowski⁶⁷: „Powracając nazad Winiarski rozegnał Trybunał, który się był zaczął sądzić sub auspiciis króla Stanisława w Piotrkowie. Gruziński, starosta rawski, porucznik husarski wojewody kijowskiego, marszałek

⁶¹ K. Piwarski, *Daniłowicz Jan Karol*, PSB, t. IV, s. 416.

⁶² K. Zienkowska, *Karwicky Józef Kajetan Dunin*, PSB, t. XII, s. 151-152. Jak komentował Kitowicz: „Karwicky, regent koronny, pan niewielki, ale powagę prawa utrzymać umiejący [...] tą surowością na Sulerzyckim wykonaną uczynił sławną funkcję swoją marszałkowską, przywrócił powagę, respekt reasumpcjom trybunałów, tak iż przez kilka lat następujących nikt nie śmiał popierać szablą legalności swojej do funkcji deputackiej” (*Pamiętniki*, s. 69).

⁶³ J. Gierowski, *Jordan Michał Stefan*, PSB, t. XI, s. 280.

⁶⁴ W. Szczygielski, *Mycielski Maciej*, PSB, t. XXII, s. 341-342.

⁶⁵ Koźmian, *Pamiętniki*, s. 336, 337. Szczególnie pozytywnie oceniano marszałkowanie Stanisława Małachowskiego (późniejszego marszałka sejmu czteroletniego), „którego trybunał – jak pisał Koźmian – w rocznikach tego sądu na wzór i przykład stawianym być może i który temu notliwemu i oświeconemu mężowi zjednał imię Arystydesa Polski. On to nie bez trudów, siłą charakteru przepisał trybunałowi porządek zasiadania, regularność posiedzeń, dostojność reprezentacji; on rozpasaną za Augusta III palestrę i mecenasów trybunałskich ujął w karby, przez ordynację i podciągnięciem pod zwierzchnictwo trybunału”, (ibidem, s. 343).

⁶⁶ J. Gierowski, *Ledóchowski Stanisław*, PSB, t. XVI, s. 629.

⁶⁷ Otwinowski, *Dzieje*, s. 123.

owego areopagu ledwie uciekł”. Nie przejawiał zainteresowania pracami Trybunału 1750 r. jego marszałek Janusz Aleksander Sanguszko, który zasłynął z „okazałości marszałka, którą swoich poprzednich i następnych zgasił” ale – jak notował dalej J. Kitowicz: „Co zaś do sądenia tym się nie zatrudniał, przybywszy na ratusz na jaki kwadrans, oddawał laskę marszałkowską deputatowi starszemu, pod pretekstem słabości wracając do pałacu, w którym się zwykłymi rozrywkami swymi, kielichem i kapelą zabawiał”⁶⁸. Nie zapisał się pozytywnie w pamięci potomnych Konstanty Bniński (1768), który kazał usunąć z akt piotrkowskich protestację Wybickiego przeciw gwałtom Repnina⁶⁹. A Trybunał pod laską Franciszka Kajetana Olizara (1780): „wspominano z oburzeniem i obrzydzeniem [...] gdyż to był stek wszystkich bezprawioów, przekupstwa i niegodziowości”⁷⁰.

Tych kilka przykłałów obrazuje, w jak różny sposób pełnili swe obowiązki marszałkowie Trybunału. Podczas gdy jedni wykonywali je rzetelnie i dbali o powagę sądu, inni zaniedbywali je bądź swą funkcję wykorzystywali we własnym interesie.

---

⁶⁸ Kitowicz, *Pamiętniki*, s. 60-61.

⁶⁹ A. Skałkowski, *Bniński Konstanty*, PSB, t. II, s. 146.

⁷⁰ Koźmian, *Pamiętniki*, s. 109.